

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca.

Veljá celoletno 2 gold. 50 krajc. — polletno 1 gold. 30 krajc.

List 6.

V Celovcu 25. marca 1872.

Popotovanje v poštnem vozu.

(Ruski spisal Pogorelski, poslovenil L. G. Podgoričan.)

(Dalje.)

Polkovnik Fan-der-k . . . je umolknil; žolostni spomini, kakor je podoba kazala, terpinčili so hudó njegovo dušo; naposled je zbral svoje misli in dalje govoril: „Povedal sem vam uže, da sem jaz bil star le nekoliko nedelj, ko se je moj oča ustanovil na omenjenem mestu. Mojega življenja prva štiri leta niso v meni zapustila nikakoršnega čutja, zato lahko terdim, da je bilo moje življenje ta čas srečno, kajti vse moje spominjanje brezi kakove razlike mi reže serce kakor oster nož. Star sem bil štiri leta. — Neko jutro, ko sem igral blizu očinega domú v dojenkinem varstvu, prikazala se je nenadoma iz lesa truma opic in poskakovala okrog naju. V sled žalostnega upitja moje varuhe so očini služniki pritekli na pomoč, ali prepozno! Tatinske opice so naju bile odvedle daleč v les in kmalu moje uho ni več slišalo kričočih služnikov. Kaj se je zgodilo s pestino, tega ne znam. Ne morem se spomniti — ni kedaj ni kako sva se ločila. Ta prva doba v mojem življenji je zagernjena v meglo; zdí se mi le, kakor kak davni sen, da so lupežne opice čudovito naglo bežale z menoj globoko v les. Opica, ki me je deržala v svojem naročji, — znam, da me je — kolikor je najbolje mogla — varovala; ko hitro pa je kmalu po tem truma se bila ustavila na nekem močvirnatem travniku, ki je bil okrog in okrog njega gost les,“ — posadila me je varno na mehko travo. Še se spominjam, da so opice zagnale strašen žvižg in krič, in da so vse utihnile, ko se je bila prikazala neka velika njih tovaršica. Ta opica me je vzdignila v naročje in odnesla s seboj.“

„Ne znam, kaj se je zgodilo z menoj tega zajetja prve dni. V spominu imam le žive in jasne obraze tistega časa, ko sem bil uže do cela privajen svojemu novemu življenju. Moji možganje mi še zmerom kažejo prostorno in tiho špiljo, kjer sem s tisto veliko opico vred živel. V kot nanesen mehak mah nama je bil mehka postelja, in moja rednica mi je nenavadno néžno stregla in ugajala.“

„Ne znam, ali boste mogli umeti čute, ki so se bili vkoreninili tačas v mojej duši. Ali se vam ne bode mdel čuden, če se vam izpovem, da sem svoje gojiteljice néžnost povračal z ljubeznijo? — da sem jo poljubljal, ker je tudi ona poljubljala mene? Ne zabite, da sem bil star še le štiri leta, pa da v tej néžnej staro-

sti duša v svojem razvijanju nima še tistega sojenja, ki nas v kasnejšem življenji tako ostro ločeva od drugih zveri. Le dobro premislite dete, ki sesá rožiček, pa izpoznate da je zaljubljeno samo v to bezidušno reč, a vam se bode menj čudovita zdela moja vdanost nemej stvari, nadarjenej vsaj z nekovim umom.“

Delj — nego štiri leta sem bil v teh okolnostih. Kmalu sem se naučil, da sem ročno plezal po najglajših palmah in na najviša taka drevesa; da sem s kamenjem sadje zbijal z drevja; da sem skakal čez prekope, — s kratka: o izprehajani sem malokateri pot zaostal za svojo gojiteljico, ki jej je bilo po vseči moje napredovanje. Ni branila mi: smel sem sam hoditi iz najine špile, vesela je bila vselej, kedar sem bil prišel domú, nadarjala me je z néžnimi poljubei — za ukradeni plen, za kokosove orehe, smokve in drugo sadje. Čudno pa je to, ker mi druge opice, ki sem jih jaz srečeval, ali pa one mene, o nobenej priliki mi nič žalega niso učinile; kazno je bilo, da me je ta divji narod tako rekoč — imel za svojega sina s česti do moje gojiteljice.“

„Do čela sem bil zábil govoriti, da sem svojo gojiteljico, neznam zakaj, poimenoval s Tuto; a poznala je svoje ime. To je bil edin moj glas, podoben človeškemu jeziku. Sicer pa sem v vsem bil podoben svojej gojiteljici: žvižgal in hreščal sem tako, kakor ona. Ves čas, dokler sem z njo vred bival v špilji, mi ni ne na misel prišel očim dom; saj sem bil srečen. Tuti pa se ni trenotje ni premenila ljubezen do mene; da-si nisem znal njehega jezika, vendar-le je moje serce umelo nje néžno poljubljanje in vročo ljubezen do méne! . . . Ne znam, da bi bila kedaj čemerna bila, — tudi ni imela nikakoršnih kalnih životnih znamenj, ni bila ne obotavljava — ne mehkužna. Lahko terdim: vse svoje žive dni sem spoznal malo takih mirnih in dobrodušnih žensk, tako nesebično ljubeznjivih in živo-jasno veselih. Oh! te usmiljene stvari životna popolnost večá grozno pregreho, ki bode do konca mojega nesrečnega življenja in morda še delj časa težila mi dušo!“ . . .

„Neko jutro zgodaj po navadi odidem plenit. Vse, kar se je tega osodnega dne godilo z menoj — vse malenkosti in posebnosti so se mi globoko vkoreninile v pamet. Ko sem bil preblodil dosti velik prostor lesa, zagledal sem sè svojim navadno pobiščenim očesom verhi visoke palme ptičje gnjezdo. Da sem zlezal na drevo in prilezel do gnjezda, treba je bilo le ene minote. Ali kako bi vam dopovedal svoje zavzetje, ki me je prevzelo o pogledu po svetu, ki se je razgrinjal pred menoj! Mojemu očesu se je kazalo morje v vsej svojej velikosti. Ta nadnavadni prizor je na prvi pogled na-se

obernal vso mojo pozornost. Zábil sem na ptiče gnezdo Temni in še neumljivi obrazi so se mi jeli motati po glavi. Nenadoma obrnem oči malo po stran, — in novo stvarstvo je po bliskovo bistro v duši vžgalo mi žarek blagodejnega spomina na nekedanje življenje. To je bil očin dom! Neka neomajljiva moč se je me polastila in jela siliti, naj zlezem z drevesa, in gnala me je bliže in bliže k neznanemu stvarstvu Ko pridem iz lesa in približam se domu, zagledam otroke, sedeče pred njim; motili so se z nedolžnimi igrači. Vstavil sem se v nekolikej daljavi od njih; otroci me niso videli. Naposled se še bolj približam; bolesten krik se je razlegal iz mojih persi in nehotoma sem roci stegnil proti njim. „Mama, mama!“ — vskliknila je nenadoma moja najmlajša sestra, sedemletna deklica. „Pridite berž le-šém; gledite, gledite! . . .“

„Glas človeški, — moje sestre glas, beseda: mama! — vse to je v mojej spečej duši vzbudilo davno pozabljene čute; vendar — nisem jih mogel še poznati. Dobra mati je vsled otroškega kriča pridihnela k nam — in ko me zagleda pred otroki, z razpetima rokama vskrikne: „Usmiljeni Bog! to je naš Miroslav!“ — in zgrudila se je pred-me. To trenotje so predme stopili bratje, sestre, oča, mati, strežniki. Mati me je vroče pritisnila na srce, a nisem znal zahvaliti se jej za njene poljubce. Veselih roditeljev pripovedanje kasneje, — to je še le v pameti dopolnilo mi pojem o tem, kar se je bilo zgodilo z menoj; takrat pa nisem ničesar umel; stal sem bajè na mesti, kakor prikovan, — kakor bezi duha. Temni spomini nekedanjega živénja so v meni borili se z navajenostjo divjemu životu, — z vdanostjo do moje gojiteljice. Neprozorna žalost, zedinjena sè sužnjim strahom, stisnila je bila kmalu moje srce. Davnih spominov slaba iskra jedva — da je prikazala se, ugasnila je vsled silnega vskipa: vsled divjih čutov, katerim sem se bil privadil v lesu. „Tuta, Tuta!“ — vskliknil sem, vil se materi iz vročega objetja in bolešno vgriznil jo v roko S trudem so me bili vderžali, zvezali mi roci in nogi in odnesli so me bili domú, kjer sem se umiril po nekolikem času.“

„Začel sem se novič prerojati, a če prav ne posebno naglo, vendar-le dosti hitro; prvi teden uže sem jel umevati svojih ljudi besede; kmalu potlé sem uže sam vedril se, s čemer sem neznaniski tješil svojo mater, ki je zmerom holestno skerbela za-me in bala se, da morda ne bodem nikoli več govoril. Po treh, štírih mesecih mojega prihoda v očino hišo ni bilo v meni poprejšnje divjosti nikakoršnega znamenja več, — le to je bilo, da sem svojej starosti bil neprimerno močan, vgriben in legak.“

„Dolgo bivanje v lesu ni imelo nikakovega kvarnega upljiva na moje duševne spretnosti. Zdelo se mi je, da je osoda z dobičkom hotela namestiti zgubljeni čas, kajti moj vspeh v učenju je bil tako velik in bister, da sem kmalu ušel daleč pred vse druge otroke svoje starosti. Poleg vsega tega se je vendar globoko v srce bila vgnjezdila mi silna vdanost do divje gojiteljice, doslé pa še ne znam, kako sem s pomočjo neke skrivnostne blodnjavosti zmerom skerbela, da sem svoje čutje skrival roditeljema. Ne mara je to bilo zato tako, ker sta moja roditelja o vsakej priliki očito kazala in pričala svoje največe sovraštvo do ubogih in neubogih opic. Te nesrečne stvari sploh vsem bivalcem otoka Borneo-a prizadevlejo toliko strahú, kedor izmed njih katero ubije — da ima to za posebno srečo. Kolikrat se je moj otroški razum bal, ker sem pogosto mislil na to, kako moja dobra Tuta žaluje, ker me nima več, in išče

povsodi po priljubljenih luknjah, po špiljah in jamah, ki so često bile priče najine mejusobne vdanosti! Stresnilo me je vselej, kolikor potov sem pomislil, da me bode iskala ter utegnila približati se našemu domu; da neusmiljena krogla prodere njeno verno srce, in da utegnem nje truplo videti, kako ga bodo zmagoslavno vlekli na naš dom. Večkrat se je mojej fantaziji senjalo, da moja dobrodejnica moja drugo mater, neusmiljeno tergajo in nje okervavljene ude mečejo gladnim psom O takej priliki je vselej obupnost kerčila moje mlade srce; vsak pot sem bil le tih in nespreten za učenje, vse moje ljube igrače me niso mogle razveseliti! Slišal sem svoje Tute znani glas; zdelo se mi je, da me vabi k sebi, in večkrat je malo manjkalo, da se nisem vernil v les.“

„Tri leta blezu so bila minula po mojej vernitvi k roditeljema. Nekega dne zvečer je vsa naša rodovina se bila zbrala na krasnej trati pred domom in pljuča krepčala si sè zdravim zrakom. Nekoliko korakov samo pred nami se je razprostiral les tako, kakor gosta zelena zavésa. Nenadoma je iz lesa prikrlil nekov presunljiv krik Jaz se stresnem; moje srce je poznalo uboge Tute glas. „Čegar krik je to?“ — povpraša mati. „Nekoliko časa uže.“ — odgovori moj oča, „te proklete opice zopet plazé se okrog našega bivališča. A pripravljam se uže; imam puške uže nabite!“

„Jaz sem se prestrašil: mraz mi je mergolel po kostéh, lasje so mi jeli vstajati. Rad bi bil žertvoval svoj život, samo da bi bil mogel posvariti svojo gojiteljico; naši domači so vsi resno ozirali se vá-me. Da bi se bil lesu približal, to mi ni bilo nikakor mogoče; pa ko bi se mi bila tudi ponudila prilika, da bi bil prevaril svojih ljudi opreznost, kako bi jej bil razodel nevarnost, ki jej je pretila? Obupnost je ovladala me, ko sem pomislil, da sem nezmožen, in bridko sem zajokal! Oča je pozorno ozerl se vá-me, nekaj šepnil materi na uho odpeljal me je domu in spremil spat. Moja postelja je stala pri oknu; slišal sem, da so odklenili psa; da so služniki hodili okrog našega doma in ropotali s puškami. Pod mojim oknom se je bil eden vstavil in stal je pod njim; slišal sem, kako so puške nabijali; kako so petelinčki klopotali. Hladen pot mi je pogledal iz kože Kervavega srca sem sklenil roci in vso noč sem molil za oetje uboge Tute.“

„Po minolih nekolikih dneh so nehali paziti ná-me. Ne morem vam popisati nesrečnih ur, ki so me mučile. Moral sem skrivati svoje čutljaje; vsi so sè strahom in zaničljivo govorili o tem, česar je bilo polno moje srce. Naposled je bilo kazno, da sta moja roditelja nehala bati se zá-me; po noči nista več takó pazila ná-me, po nekolikem času pa je njihju opreznost celo nehala.“

„Ali dolgo časa se nisem mogel pomiriti; misel: da moja gojiteljico ali zaloté, ali pa ustrelé, vznemirjala me je neprenehoma, zmérom pekla tako, kedar sem legel spat, da sem nemirno vleknel na uha, kedaj začujem nje glas. Neko noč se mi je zazdelo, da nekedo tiho grasplje po oknu; vstanem s postelje in v mesečini izpoznam svojo gojiteljico. Kako bi zopet popisal to, kaj sem čutil? Veselje, ker sem jo zopet videl, — strah, da jo ne bi zalotili, — oboje to je nepokojilo moje premenljivo dušo. Natihoma sem odperl okno: opica je nogo stegnila k meni; ognjeno sem jo prijel za njo in k persim pritisnil. Nežni nje poljubek me je spomnil na srečno in breziskerbno življenje, ki sem ga imel v lesu. V serci mi je, kakor kakov glas v daljavi, odmevalo hrepenenje po tistej špilji; moja ljubezen pa do roditeljev, bratov in sester je zmagovala moje kopernenje.

Takrat sem bil star uže dvanajst let; jel sem umeti svojo dostojnost in kljubo svojej vdanosti do uboge Tute sem čutil razloček med človekom in opico. Oklepal sem se je, ali skerbelo me je, kako bi jej dal znamenje naj beži. Pa kakor bi me bila umela, pobegnila je po bliskovo hitro in zgubila se mojim očem.“

„Po tej noči me je Tuta obiskala vsako noč, in dolgo časa sva tako zanimala se brezi kakove zapreke. Navadno sem jo jaz čakal; moje prodorljivo oko je z daleč poznalo jo vselej, da-si je časi noč bila zelo temna; vsak pot sem jej berž odperl okno. Neko noč me je spanec bil zmogel; tisto noč je Tuta na lahko odpirala in odterznila okno, ki ga noben večer nisem zapahnil, tako stegnila k meni in varno izbudila me. Oh! moje serce ni slutilo strašnega dogodka, da bi kedaj moralo nehati najino veselje!“

(Dalje prihodnjič.)

Venec domačih rož.

(Zložil * * *)

Slike.

1.

Življenje naše je kakor nebó,
Zdaj jasno, zdaj oblačno
Zdaj svetlo, a zdaj mračno,
Nikoli vendar ni takó temno,
Da jasno še bi kje ne bilo:
Ko se življenje je stemnilo,
Še sveti vá-nje up svetló.

2.

Kakó si krasno ti nebó,
Ko zvezd te kinča stó in stó,
Okoli mesca se versté,
Kot krog pastirja se ovcé.

Serce naj slika bo nebá,
Enako v njem se lesketá
Naj čednosti po sto in stó,
Ki pravo je storé nebó.

3.

Gledi, cvet derži se cveta,
Krasno zopet je drevó,
Cvetje mlado sad obeta, —
Slana pade, vse je šló!

Tako moje lepe nade
Brez sadú so bile cvet,
Oh, da vstale saj bi mlade,
Kakor cvetje pride spet!

Serbske národne basni.

(Lavoslav Gorénjec-Podgoričan.)

13. Volk in koza.

Zgrabil je bil volk kozo, ki je ležala kraj svoje črede, in hotel jo zadaviti. Ovca pa ga jame prositi, da bi jo pustil; dejala je, da je premeršava, naj torej počaka ter pusti jo do pozne jeseni, ko bode debela, potlé pa pride po-njo. Volk se je vdal in dejal: „Povedi mi, kako ti je ime, — kedar pridem po-te, da te pokličem po imenu.“ — A ovca mu pové: „Pomladna rogačka.“ Volk odide, koza pa ni nobenkrat več legla zunej črede, temuč vselej kam med njo. Volk pride; ker pa koze ni bilo na tistem mestu, kjer jo je bil pustil, začne klicati: „Pómladna rogačka s kraja!“ A rogačka se mu je iz srede oglašila: „Pomladi sem bila abotna, zdaj pa sem modra; začni le od kraja, jaz sem tako uže tvoja.“

14. Volk in lisica.

Volk je po zimi zelo lakotoval, ker je bilo palo veliko snega in torej nikjer ni mogel si živeža dobiti; zvohal pa je bil lisico v globokej, ozkej jami. Ker nikakor ni mogel do nje, povabil jo je: „Lisičica! lisičica! moja krasna sestričica! idi pogledat, koliko kokoši je tu-le gori na drevesu. Pridi, jaz ti vejo pripognem, ti pa jih poloviš; kolikor jih ujameš, imela jih bodeva braterski vsak pol.“ — A lisica se mu iz jame oglašila: „Ljubi bratec! ko so se tvoji vrazi rodili, moji so uže kedaj hlače nosili.“

15. Volk in ovca.

Ovca je srečala volka in povprašala ga: „Volk, ali ti smem verovati? — rada bi, da se malo prijateljski pogovoriva. — Zmerom mi lahko veruješ, torej tudi denes,“ — obljubil je volk. — „Čestita tvoja vérnost! Zakaj pa si mi véčeraj zadavil jagnje?“ — „Povem ti to: véčeraj sem žejen bil prišel k vodi, da bi se napil, jagnje pa pride in jame mi vodo kaliti. Nekolikokrat sem ga, kakor oča poprosil: „Nikar tako, dete moje!“ — a še hujše mi je kalilo vodó. Da ti resnico povém — razhudil sem se torej, tudi ti bi se bila — in zadavil sem ga; pa le iz ljubezni do tebe sem ga snedel, zato da bi revče ne gnjilo poleg ceste. Saj drugi pot ne učinim več tega; pridi le k meni sama povedat, katero jagnje je tvoje, pa ga bodem poznal potlé.“ —

16. Zajec in žaba.

Leteč orel je zagledal zajca in meril ná-nj. Zajec vès v nesvesti se jame stiskati v peščenik, kjer je žaba čepela. V tesnobi je njegovo uho pritisnilo se žabi na gobček, a žaba je začela grizti ga. Zajec se prestraši in misli si: boljše je biti brezi obeh ušes, nego brezi glave. Pa žaba je grizla dalje. Zajec jej omeni: „Ljuba žaba! ti mi ne pojéš uha, temuč še zmérom več ga bode.“ —

17. Medvedka in nje medvediča.

Prišla je bila medvedka sè svojima mladičema vred pod neko drobnico, ki je imela deblo — visoko in gladko, tako, da medvedka nikakor ni mogla povspeti se, da bi bila priplezala na hruško, blizo hruške pa tudi ni bilo nikjer nobenega kamena, da bi bila z njim hrušek naklatila svojima otrokoma. Vendar je poskušala in poskušala, kako bi prikomarala do sadu, ali s pol debela je pala na zemljo. Otroka jo povprašata: „Kaj je mati?“ — „Vidim, da so hruške še zelene, bojim se, da bi vaju napele.“ —

18. Žaba in zajec.

Zmenila sta se bila žaba in zajec, da se na zimo preselita z gore na drugo goro. Žaba je pred svitanjem vstala in zajca budila, da bi šla zgodaj in o hladu; pa zajec je rekel jej: „Idi le sama naprej, lahko te doidem, le malo še poležim in podremljem.“ — Žaba je šla dalje in često ozerla se nazaj, ali uže ide ali ne za njo tovariš; a zaman. Ko pride na mesto, sama zaspi. Kmalu potlé pride drug zajec, a žaba ga povpraša, ali je tudi uže nje tovariš na poti ali ne. Zajec pa jej odgovori: „Ogovoril sem ga bil že nekolikokrat, da bi zgodaj šla, pa ni hotel. A prišli so lovci, stopili okrog naju: njega so ubili, jaz pa sem jedva otel si življenje.“ —

19. Červ in lev.

Pred néko otlino, v kateri je lev bival, stalo je veliko drevo. To drevo je rastle in debelilo se tako, da je vhod v otlino vožil se tako, da je lev jedva lazil ven in noter. Nekega dne se lev razhudobi na drevo ter hotel je izruvat ga, ali še omajati ga ni mogel, nikar da bi ga bil izpulil. Videl ga je v nekem gnjilem drevesu červ, ogovoril ga in povprašal: „Kaj se mučiš, revež? Ali meniš, da sè svojo močjo na mah izkoreniniš drevo? Če ti je po všeči, poišči si drugo otlino, jaz pa ti drevo poderem.“ Lev pa se mu nasmehne in ošabno omeni: „Molči, reveče! Ti bi pač izruvalo tako drevo, ki ga jaz, kralj vsem zverinam še omajati ne morem?“ — In zajedel se je červ v tisto drevo in pričel svoje delo, a predno je bilo minulo leto, zvalilo se je drevo na tla. Červ pokliče leva in povpraša: „Zdaj mi povedi, kateri naju je močnejši?“ — „Jaz,“ — odgovori lev, „saj nisi tako kmalu učinil tega.“ Pa červ mu oponese: „Ljubi lev! delo sčasoma raste in vsaha, prehuda moč pa ruši in kvari.“ —

Potniške drobtine.

(Spisuje L. Ferčnik.)

(Dalje.)

Od Trebnega se spusti cesarska ali velika cesta v goro čez visoke Rotenmanske Turje, nekaj voznikom strahovita, okoličanom pa in oštirjem v velik dobiček. Pripregali so voznikom 3—4 pare konj, da so jim pomagali čez stermine. Železnica je pripravila to cesto ob vso važnost, oštirje pa ob zaslužek. Poštar in oštir na visokih Turjah si je zgodaj napolnil svojo mošnjico in zdaj iz svojega ravná cesto in kupčuje z lesom, ktereja je

tam na prostranih planinah še obilno. Planinarji so se tudi že sèznani s sirstvom in mnogo sira, ki se prodaja za švicarski ali laški sir se pridelava na teh planinah.

Ko sem l. 1862 v Št. Janžu pod Turjami prenočil, mi kaže oštir veliko shrambo polno sirnih hlebov, pridelanih v lastnih planinah ali nakupljenih od drugih lastnikov. Nasmehne se in mi reče: glejte! ta sir pojde ves po svetu za švicarski in res je imel okus najboljšega švicarskega. Zakaj bi ga ne imel! Tudi krave na Švicarskem jejo le travo in molzejo le mleko, in naše planine ne bodo toliko slabejše od švicarskih, pokaj bi ne mogli pridelovati si okusnega sira in hraniti si denar doma in za domače potrebe, ktereja smo prejšnja leta pošiljali zvitem Švicarjem.

Mračilo se je že, ko obstoji vlak pred Rotenmanom. Tu je bil konec železnice in zdaj se je reklo: Potniki! sami si poskerbite, kako pridete dalej. Na potu se že moraš človek nekoliko izročiti dobri sreči in božji previdnosti, da prideš, kamor si namenjen. Iz kolodvora stopivši vidim čakati vozove, omnibus, poštni voz; torej na izbiro. V Rotenmanu ostati ni bila me volja: zato-rej se izročim poštnemu vozu, ki me pripelje v 2 urah za 1 gld. 25 kr. do pošte in gostilnice v Licnu.

Od mestica Rotenman ti, ljubi bralec, ne vem mnogo povedati, kajti mračilo se je že in tudi nisem imel časa po njem se ogledati. Toliko sem opazil, da je mestice zeló podobno dolgi beli klobasi in da hiše poleg blatne ceste stojé tako v versti, kakor so na priliko stali naši stari brambovci, ko so bili l. 1809 poklicani na černo vojsko zoper Francoza. Ravno se je skoz mestice gnal trop lepih goved, nakupljenih in namenjenih v zgornjo Avstrijo. Tu sem spoznal, kako dobro sva jo uganila, da sva se dala še ta večer zapeljati v Licen; kaj bi bila počela v dolgočasnem mesticu! Pred 600 leti je imelo večo imenitnost nego zdaj.

Od pota med Rotenmanom in Licnom moram že molčati; v vozu je bila noč, zunaj pa temota. Le na enem kraji sem videl kakih 10 minut preč od ceste na znožji nekega hriba velik ogenj. Ali so hruške pekli, ali so terice terle, ali so kovači kovali, ali pa v fužini iz rude železo prekuhovali, tega nisem mogel pozvediti, ker ni bilo človeka, da bi ga poprašal; fužin je pa dosti v tem kraju. Iz visoke skalne škerbine je stermelo na nas močno zidovje nekdaš še močnejšega starega gradú v Strehovi; to je moralo biti zanimivo čepeti v teh višavah v družbi černih krokarjev in kavk, ki so gnjezdile v skalnih špranjah in zidinah.

Ko sem imel most čez Anizo za herbtom, sem se nadjal, da bomo kmalo na zaželjenem mestu; a še dober četert ure smo se vozili, predenj je poštarstva kočija obstala pred pošto. Tu sva bila prav dobro shranjena; postrežba je še po stari šegi, ljudje prijazni, izbe in postelje čedne, stopnice čedno bele, vino tečno, jedi okusne in ne preveč osoljene.

S tovaršem se vsedem k mizici v koticu; krog velike okrogle mize v sredi prijetno tople izbe je sedela družba krajne inteligencije: zdravnik, sodnik, davkar, poštar, in kar jih je še drugih, ki imajo zdaj kulturo v najemu. Po noši in pogovorih soditi so bili vsi Nimrodove kervi in Dianini častilci, ker se je nekaj časa govorilo samo od lova. A glej! na enkrat so vsi onemeli, kaj bi to pomenilo? Poštni uradnik je prinesel in na mizo vsul cel kup časnikov. Smešno je bilo gledati, kako hlastno je segnil vsak po svojem „Leibjournalu“, ta po „Tagesposti“, uni po „Pressi“, drugi po „novi Pressi“, „Fremdenblattu“, itd. Tudi „Volksblatta“ 2 iz-

tisa sta bila vmes, a ta so pohlevno položili v stran na drugo mizico. In zdaj se je pričelo čitanje in pretuhtanje vseh predalčkov; časniki so bili tako zanimivo važni, vsa politika se je sukala o fundamentalnih člankih in tirjatvah. Tem tevtonskim dušam so se zdele pretirane, neizpolnjive, nevarne in Bog ve, kaj še. —

Tam-le se enemu oko žari, gotovo od same radosti, ustnice se šobijo na smeh, kakor človeku, kateremu se je povedalo kaj prijetnega: serce se mu širi, svojega veselja ne more več zakrivati in za-se ohraniti, žene ga nekaj, da ga tudi sosedu razodene. No! kaj pa je no? V „Tagesposti“ je staknil članek, ki udriha po znani šegi na terde česke butice. Tega je tako vesel in se muza, kot bi lizal sterd. Na pol glasno ga bere svojemu sosedu. Ko bi naju ne bilo v izbi, gotovo bi ga bil bral na glas in od veselja bi bil izpil še verček piva ali pa celo pogostil družbo s punčem. — Zavoljo naju — neznanih tujcev — so svojo serčno radost nekoliko ukrotili; nekaj pa še tudi ni bilo dognano, ali bodo sprejeti od vlade fundamentalni članki ali ne; je-li bo zmagal Hohenwart ali Beust? Vsak pobere svoje časnike in jih nese domú, da pri njih opravi svojo večerno molitev, — le „nova Pressa“ ostane na mizi, ker jo derži ali naroča gostilničar. — Poprej je stopil v izbo duhoven, gotovo tudi potnik in je sedel v drug kotič k posebni mizici: v družbo, inteligencije se ne upa, kajti ti presežejo s svojo modrostjo neznansko daleč ubogega kaplančka ali župnika na deželi? In tako je sam sedel, sam pil in jedel, in sam si delal kratek čas s časnikom, ki ga je seboj prinesel. Takšna je bila situacija prvi večer mojega potovanja. V dobri postelji sem se odskochoval za dolgo trudno vožnjo po železnici in v kočiji.

Od Licna do Stajerbuka. Drugo jutro je bil poštni voz že ob šestih naprežen, jutro merzlo in vse belo od slane, merzel veter je pihal iz gorskega kota, proti kateremu smo se hotli peljati. Moji družbeniki na vozu so bili: stara mamica, ktera je bila obiskat svojega sina, ki služi za hlapca na pošti; dobila je prostor na vozu po dohrotljivosti poštarja; potem živinski kupec in nek slaščičar iz Avstrijskega. Ta je unemu zabavljivo preračunoval, koliko bo nesla ta pot kupčija; kupec pa, priprosto oblečen kmetič, je poderal vse račune in malo da ni se rotil, da kupčija z živino nič ne nese. —

Četert ure za Licnom je čern širok stolp in zraven so fužinska poslopja; ta stolp je plavilnica ali plavž. Vse je bilo mirno in tiho krog njega, ni bilo videti dima iz dimnika, niti černih delalcev, — prej ko ne je ali ruda pošla, ali voglja primanjalo — ali pa se je lastniku ruda v žepu posušila.

Pol ure dalej prav v kotu dolinice je tik ceste gostilnica in obširno poslopje z velikimi hlevi za živino in konje.

To so bili zlati časi, ko je bila še ta cesta glavna cesta iz Avstrijskega do Tersta. Noč in dan ni bila prazna, po gorah in dolinah se je razlegalo pokanje bičev in preklinjevanje voznikov. Gostilničarji pod visokimi klanci so si denar kovali za priprego in iz gostilnic. Tudi gostilničar pod Pirnom je bil prebrisana glavica, ki se je svojega oberta do dobrega izučil. Da bi voznike dalej vezal na svojo oštarijo, kuhinjo in klet, jim ni dal precej priprege, temuž imel je vse izgovore, da nima konj, da so pretrudni, jutre jih hoče dati in tako dalej. Zdaj je v gostilnici vse tiho in hlevi so prazni; gostilničar je pa svoje na suho spravil, dokler ne bo ž njegovimi potomci spet splavalo po vodi. Četiri streljaje za gostilnico v Pirnu se začne klanec, po katerem je na-

peljana nova cesta. Tu, kakor drugod so mislili na preloženje stermih cest še le potem ko ni bilo več treba. Sto let se je mučila živina po stermih klancih; zdaj, ko ne gre več blaga po teh cestah, začeli so še le griče zniževati in doline polniti. Verh klanca v soteski obrasčeni z bukvjem in smrečjem, stoji mejnik med Štajerskim in Avstrijskim.

Spomladi, kedar se oživljajo ti logi in iz vsakega germiča mila pesmica žgoli, ko se podsledna veterica skriva pod zavetje še golih germov, dokler se bolj vterjeni iglec (primula auricula) s svojimi zlatorumenimi cveticami na robu sive skale ziba, kaluznica pa kraj gorskih potokov rumeni, takrat mora biti prijetno prehajati to mejno sedlo. A jeseni, ko so utihnili pevci in pevke po logih, cvetlice že pomerle, ko je zemlja že ostarela in se že led nastavlja na potočnih brežičih, ko so planine in verhovi že vsi pokriti z debelim snegom in ga vsak veter in oblak žuga vsuti tudi v nižave, — jeseni rečem, potnik ne uživa več toliko naravine krašote; mudi se mu naprej in doli v topleje ravnine.

Sedlo na Pirnu in soteska, po kateri je napeljana cesarska cesta in je načertana tudi železniška poteza, je visoko okoli 2900'; na desni se vzdiga Pargas do 7087', na levi pa začne se s Černim Verhom 6014' ogromni venec sivih verhov in planin, izmed kterih sta najodličnejša Varšenek in Priel. Malo pod sedlom na severno zahodni strani slišiš šumljati potočiče na desni in na levi, v malem kotliču se je nabralo jezerce, iz kterega priskaklja Pirnski potok, ki jo po krajši poti proti mogočnemu Dunaju dervi.

Ko log zapustimo, ugledamo 2 stolpa z rudečimi strehami moleti iz doline; približali smo se teržiču Špitalu ob Pirnu in dva stolpa lepotita sedanjo farno, poprej samostansko cerkev v Špitalu. Že ime in lega tega teržiča v tem skrajnem kotiču nam pove, da so imele te prostorne stavbe svoje dni drug namen. Oto I., škof Bamberški, je leta 1130 tu ustanovil bolnišnico ali špital in faro za križarske vojšake, ki so tu črez po najbližnjih cestah potovali k morju.

Leta 1418 se je ustanovila opatija, ktera je ostala do 1807. V tem letu se preselijo sèm očetje benediktini iz samostana svetega Blaža v Švarevaldu, l. 1809 pa ta kraj zapustijo in se naselijo v Št. Pavlu v Labodski dolini na Koroškem. 1842 je pogorelo samostansko poslopje in cerkev s stolpoma. Cerkev in stolpa so spet popravili, en del samostanskih poslopij so poderli.

Mikalo me je videti cerkev, katero sem slišal močno hvaliti. Duhoven so ravno maševali; zatorej ostanem pri meši in jih po meši prosim, naj mi blagovoljno pokažejo znamenitosti cerkve. Zidana je v slogu tako zvanem „renessaince“, ima lepe oslikane oboke, tabernakelj iz kararskega marmeljna z lepo podobo Marijenega vnebovzvetja v glavnem oltarju. V stranskih oltarjih so 4 podobe od slovečega slikarja Kremser-ja Schmid-a, iz let 1775—1785; dve podobi od slikarja Altomonte, od kterega so tudi slikarije na oboku.

Posebno lepa je podoba v tako imenovanem Otovem oltarju. Ustanovitelj Oto I., škof Bamberški, upira svoje oči tako zaupljivo v mater božjo, da se težko ločiš od te podobe. Na podobi roženkranskega oltarja je umetnik sam sebe naslikal za sv. Dominikom. Umetniško delo je tudi veliko železno omrežje pri vstopu v cerkev, visoko nad 2 seznja in vse kovano z roko, izdelano od samostanskega kovača. V svoji izbi mi kažejo dekan dragoceno monštranco, 2½' visoko iz čistega srebra in pozlačeno, okrašeno z dobrimi žlahtnimi kamni: smaragdi, opali, krisoliti, rubini, topasi. Ceni se na 6000 gld.

Od drugih dragocenih cerkvenih oprav ni več mnogo videti razun nekterih starih, težkih kasul; vse drugo se je deloma pogubilo, deloma je konec vzelo v ognju leta 1842. Zdaj ima cerkev pičle dohodke in vlada opravlja nekdanje samostansko premoženje v imenu cerkvenega zaloga.

Slišal sem hvaliti tudi zvonjenje, čul ga pa nisem. Ko se poslovim od prijaznega duhovna, kazala je ura še-le $\frac{1}{2}$ 10. Kaj je bilo mi početi; tu nisem imel nič več opraviti. Sklep je bil precej sklenjen; peš sem jo daleč mahal.

(Dalje prihodnjič.)

Azijska kolera.

(Spisal dr. —ž.—)

(Dalje.)

Podoben, natanjko preiskovan izgled, kako iztrebki bolnega na koleri celo hišo okužiti zamorejo, nahajamo v Regensburgu leta 1854. Tam obišče pisar neke fabrike hišo, ki je daleč od njegovega stanovanja stala. Prišel je malo popred iz Monakova, kjer je tedaj kolera hudo morila, zdrav domú. Slučajno razbolí na koleri ravno tedaj, ko se je mudil v tujej hiši in morali so ga bolnega v njegovo stanovanje nesti. V tej hiši so popravili iztrebke, ktere je izbljuval in izmetal, brez vsega v zahod ali skret. In kaj se dogodi? Malo dni potem začnejo razboljevati v tej hiši ljudje za kolero, in čudno tisti, s kterimi omenjeni pisar ni bil v nobenej dotiki, rodovina pa, tri osebe štejoča, ktero je bil obiskal, ostala je čisto zdrava. Seme kolere je bilo po iztrebkih pisarjevih verženo v zahod, ki je služil celej hiši za potrebe, in iz tega semena se je izklila morilna bolezen, ki je tiste napadla, kteri so jej bili po svojih telesnih lastnostih podverženi, kakor vidimo tudi pri vseh drugih nalezljivih boleznih.

Takih in podobnih izgledov, ki pričajo, da tiči klica hude morilke v odpadkih, bi se dalo naštetí brez števila; ker je že iz treh navedenih razvidno, da gnjijoča nesnaga koleričnih obsega seme strašne bolezní, ne bo nam treba še več takih izgledov naspočitati.

Tukaj moram samo še pristaviti, da celó taki ljudje, ki niso sicer bolni, pa jih vendar malo laksira, po svojih odpadkih okuževajo, če so popred bivali v okuženem kraju. Verjetno je, da celó ljudje čisto zdravi, potujoči iz okuženih krajev v zdrave, zamorejo na tak način hudo bolezen širiti. Konečno je gotovo, da nečista obleka po koleričnih in druge reči od njih iztrebkov onesnažene, zamorejo bolezen v zdrave kraje prenesti. Človek torej sam v svojej vznotrajnosti, v obsežkih svojih črev in v svojej moči ali vodi prenaša morilko kolero po svetu; in to je prav lahko mogoče, ker se o koleri vé, da njeno seme tiči včasih po več dni v našem životu, brez da bi se mi le količkaj bolni čutili. Ljudje se podajajo na pot, nevedé kaj imajo v sebi ali pa bežijo pred morilko v zdrave kraje in jo nosijo že v svojih utrobah.

Razun občenja ljudi med seboj so pri širjenju kolere po svetu tla ali svet, kamor je bila zasejana ali presajena, najimenitnejša. Že popred enkrat je bilo omenjeno, da je ta huda morilka dete Indije, rojeno v namočenih tleh med svetima rekama Ganges in Brahmaputra, kjer se od nekđaj vsako leto ob svojem času rodi kakor v nekterih naših krajih merzlica ali groznica. Da

najnovejše preiskave in zasledovanja v njenej domovini so pokazale nedvomljivo, da se kolera, prenešana v kak kraj, nikjer ne razširi v splošno bolezen, tó je, ne postane nikjer epidemična, če ne najde tam rodovitnih tal. Če svet ni jej po godu, razbolé samo tisti, ki so s seboj njen otrov od drugod prinesli, malokđaj še kdo drugi: ona torej najde konec, kakor seme padeno na nerodovitna tla. Opazovanja njenih morij na morskkih ladjah, pri karavanah ali potnikih skoz puščave, so učila, da so razboleli na njej samo tisti, ki so se v kakem okuženem kraju njenega strupa napili popred, da so se v ladjo podali ali skoz puščavo pot nastopili, ne pa tisti, ki so se pervim iz zdravih krajev pridružili. Pôd ladje ali neprezoren pesek in visoka suša puščave toraj jej niso nikakor po volji. Že zdravniki, ki opisujejo kolero pri njenem pervem navalu na Evropo, pripovedujejo, da kolera ne ljubi suhega, skalnatega sveta in visokih goratih krajev. Po evropskih zemljah imamo na tisoče zgledov, da se kolera nekterih krajev, celó nekterih velikih mest čisto ogiblje, in da tam njeno tje prinešeno seme hitro končá, da ni bila tam še nikdar splošna bolezen, čeravno so tje dohajali ljudje iz okuženih krajev, celo bolni na koleri. V tem obziru je veliko francosko mesto Lijon kaj imenitno, čeravno so tje ljudje pred kolero na tisoče in tisoče vrelí, vmes celó že bolniki, vendar je Lijon ostalo doslé in bode tudi v bodoče, kakor učeni Pettenkofer terdi, prosto te morije. Ravno to veljá tudi za veliko mesto Würzburg na Bavarskem, kamor je bila kolera leta 1854 večkrat prinešena, pa nikdar ni našla rodovitnih tal. Ravno tako leta 1866, ko so pruski vojaki tje kolero prinesli in mnogo na njej umerli, pa mestni prebivalci so ostali prosti te hude morije. Takih zgledov je, bi rekel, na cele kupe. Pa še čudnejše se obnaša kolera v mestih in krajih, kterih tla niso na celem prostoru jednake podobe in lastnosti. Tako je našel Petterkofer v mestu Norimbergu na Bavarskem, da je kolera petkrat hujše morila v tistih delih mesta, ki stojé na rahlej nategljivej persti, in je skoraj celoma prizanašala hišam v bližavi nasproti, stoječim na terdej nezdrobljivej in ne jamičastej skali.

Po teh izgledih je jasno, da imamo krajev, v kterih sad kolere ne prizori nikdar, kjer huda morilka svoje žetve obhajati ne more, ker njeno zasejano seme ne more poganjati ali otrova roditi; in zopet takih, kjer komaj zasejana grozno kosí in seče. Pa še čudnejše je to, da ne najde vsakokrat pripravnih tal celó tam, kjer je popred enkrat hudobno razsajala, čeravno tje prinešena ktereга koli letnega časa. Zopet so kraji, v kterih seme kolere najde vsakokrat rodovitnih tal, pa vendar se kaže včasih bolj morilna in včasih bolj pohlevna in blaga. Te in podobne prikazni njenega obnašanja so za učene kaj pomenljive in imenitne, mogočen kažipot, ki jih smí tudi zemljo ali svet dobro preiskavati, na kterem okuženo mesto ali vas stoji; če hočejo pravo prirodo hude azijske morilke spoznati in človeškega rodú neštevilnih rev in solzá rešiti.

Najnovejši opisovatelj kolere v Indiji, njenej zibelji, Bryden piše o imenitnosti zemlje ali tal za razvitje ali širjenje te bolezní to-le: Jaz sem opisal miazem ali seme kolere kakor posebno bitje, ki se v določenem času v določenem kraju izleže, ki iz zemlje klije, kamor je bilo vsejano, — kakor ima list, cvetlica ali kaki insekt svoje časno odmerjeno življenje, samostalno za sebe, pa vendar privezano na svoje podnebje, tako ima tudi kolera svoje življenje, ktero umerje, kakor hitro je prenehalo to, od česar živi in minejo okolnosti, pri kterih je njeno bivanje mogoče. Bryden je toraj te misli, da se kolera

iz zemlje izlega, kjer je prvotno domá in njeno seme drugod prenešeno samo tedaj morilni sad nosi, če je padlo na rodovitna tla; da toraj brez ugodnih pogojev v zemlji nikdar in nikjer splošna bolezen ne postaja. Njegovi dokazi se naslanjajo na tisočere resnice in tehtne pomislke, njegovo misel gledé važnosti tal pri širjenju kolere v Indiji smemo za resnično imeti. Pa tudi poprej navedeni izgledi kolere prostih mest in krajev v Evropi nam poterdujejo nedvomljivo imeniten upliv tal na razvitje prinešene kolere v splošno bolezen ali epidemijo.

Gotovo je tedaj, da razun človeškega občenja ima zemlja ali svet, v katerem kako mesto ali vas stoji največi upliv na to, da postane kolera splošna morija. Tukaj hočem navesti v poterdilo še nekaj dotičnih izgledov, ki so se opazili na različnih njenih epidemij po evropejskih zemljah.

Pri vseh teh epidemijah so se pokazale tla najbolj ugodna za razvitje kolere tako imenovan nanos po dolinah ob velikih rekah in blizo njih; lega v kakej globeli, kjer se okrog in okrog proti sredi voda staka, naj je pod perstjo terda skala ali ne; lega pri znožji kakega hriba ali rebri, kjer se voda z višave doli pretaka in zemljišče dolgo časa kaj vlažno dela. Nasproti kolera ne ljubi suhega peščenega zemljišča, terde, ne luknjičaste skale, ki se ne more ne vode ne peska napiti; ne ljubi sploh visokih gorskih krajev, odkoder se navzdol na vse strani hitro voda odtaka in ne zamore se dobro vgnjezditi v krajih, ki stojé v močvirnem blatnatem svetu. Po mestih se je opazilo, da je kolera v tistih krajih najbolj morila, ki so bili nižji od drugih, katerih tla so bila vlažna in sto in stoletne nesnage tam trohneče napita. Da še več. Ker vemo, da je kolera po njenem prvem prikazu v Evropi doslé skoraj vsa večja mesta že mnogokrat obiskala, gledalose je na to, ktere dele kakega mesta je najhujše napadala. In glej pokazalo se je, da je kolera skoraj vsakokrat v tistem delu, včasih celó v istih hišah, razvila se v morilno epidemijo, kakor pri svojih poprejšnjih obiskih. Pokazala se je najpred v nižavah mesta, bila tam tudi najbolj morilna in stopala proti višim delom mesta, kjer je tudi navadno menj žrtev jemala.

(Dalje prihodnjič.)

Zastavice.

15. Neki služabnik dobi na leto 40 gld. plačila in obleko. Ko sedem mesecev služi, odide in dobi razun obleke še 15 gld. Koliko je bila obleka vredna?

16. Neki kupec potrebuje vsako leto 1000 gld., ktere od svojega premoženja vzame. Kar mu ostane, pa pomnoži vsako leto za tretjino. Koncem tretjega leta pa ima kupec še enkrat toliko premoženja, kakor ga je s perva imel. Koliko je tedaj s perva imel?

17. Vojaki nekega mesta dobivajo vsaki mesec skupaj 1800 gld., namreč: pešcev vsaki po 5 gld., jezdecv vsaki po 8 gld. Ko se je živež podražil, odloči se za vse vojake 350 gld. več na mesec, in dobi vsaki pešec 1 gld., vsaki jezdec pa 1½ gld. Koliko pešcev in jezdecv je bilo v mestu?

Uganjka zastavice v 4. listu:

11. Na zemljovidih; 12. beraška; 13. v lekarnici; 14. pred 2¹/₇ leti; 13. 1000 gld.; 14. 3 sine in 2 sestri.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Najnovejše delo sedanjega ministerstva je razpust českega deželnega zbora. Kakor je znano, bila je zdaj večina tega zbora narodna, ki noče iti v centralistični državni zbor na Dunaj. Dunajska vlada si misli z novimi volitvami ustavno večino českega zbora pridobiti in s tem tudi državni zbor z ustavovrnimi poslanci pomnožiti. Ali se ji bo to posrečilo, ne da se še določiti; odvisno je od velikega posestva. Kakor je čuti, prizadeva si ministerstvo na vse kriplje in z vsemi sredstvi, da si večino glasov velikega posestva pridobi, ker od tega je bajé odvisno, ali bo še dalje vladalo ali ne. Pa tudi narodna stranka ne derži križema rok. Volitveni boj bo toraj hud in zmaga českega naroda tem sijajniša. Izverševale se bodo volitve 18. aprila za kmečke, 20. aprila za mestne okraje in 22. aprila za veliko posestvo.

Zborovanje državnega zbora bo zdaj prestalo. Kedaj se zopet prične, ni še določeno; nekateri terdijo, da po Veliki noči, drugi pa menijo, da se nove seje pričnejo še le na jesen. Sprava s Poljaki ni še rešena in še ne bo tako hitro.

Razne novice.

Društvo slovenskih pisateljev. — Gosp. Dav. Terstenjak v „Zori“ nasvetuje, da bi se osnovalo „društvo slovenskih pisateljev,“ in predlaga, da bi se v jeseni vsi slov. pisatelji zbrali v prijazni pogovor, kako bi se ustanovilo to zanimivo društvo. Kdor je za oživenje tega društva, naj svoj pristop pismeno naznani gosp. Davor. Terstenjaku (Ponikel, Südbahnstation) do 30. maja t. l., in naj tudi nasvetuje mesto, kje naj bi bil prvi občni zbor. To društvo bi bilo sedanjim potrebam in razmeram zeló primerno.

„Terdnjava,“ slovensko politično društvo, bo imela sredo po véliki noči 3. aprila t. l. ob treh popoldne v čitalnični sobi pri Sandwirthu svoj letni občni zbor.

Na dnevnem redu:

1. Poročilo o društvenem delovanji pretečenega leta.
2. Volitev novega odbora.
3. Predlogi posameznih udov.

Vse tukajšnje in zunanje družabnike vabimo, naj se v pray obilnem številu zbora udeležijo. Odbor.

Čitalnica celovška se od mesca aprila preseli v novo stanovanje v gostilnico pri „Sandwirthu“. 10. aprila ob osmih zvečer napravi čitalnica malo veselico.

Družba sv. Mohora.

Izmed knjig, ki jih družba svojim udom letos nakloni, ste ravnokar v natisu in vezanju končani prvi dve: „Kristusovo življenje“ 4. snopič in „Kupčija in obrtnija — denar in blago.“ Perva obsega 10 tiskanih pól in opisuje Kristusovo očitno življenje, kteremu je dodano premišljevanje o štirih poslednjih rečéh. Od raznih strani se poroča družbinemu odboru, da prosto ljudstvo s posebnim veseljem prebira perve tri snopiče imenovane knjige; nadejamo se, da bodo udi z isto radostjo sprejeli tudi letošnji snopič, s kterim se konča prvi del „Kristusovega življenja“.

Ne manj veseli, tega smo si v svesti, bodo vsi družbeniki druge ravnokar doveršene knjige, ktero je sloven-

skemu narodu v poduk sestavil g. Ferdo Kočevar pod naslovom: „Kupčija in obrtnija — denar in blago.“ O njeni vrednosti in važnosti naj sodijo družbeniki sami, danes naj naznamo le poveršni načert o tem, kar obsega na 13¹/₂ tiskanih póláh, razlaga te-le predmete: Kup in prodaja — Cena — Žitna kupčija — Voznina ali fróht — Carina ali col — Kupčijska firma — Kupčijska družba — Mešetarija — Kupčijski opravnik — Kredit — Kapital — Kupčijska burza — Kupčijsko računarstvo — Kupčijska zgodovina — Denar — Menjica ali békselj — Akcija — Finance — Zavarovalnice — Banke — Obertnija — Stroji in fabrike — Preja in tkanina — Konopljena roba — Lanena roba — Volnena roba — Bombažna roba — Svilna roba — Papir — Usnje — Kožuhovina — Les — Lončenina — Drobna roba — Železo — Steklo — Dragocenosti — Živežna roba.

Slovenci! Enake knjige dozdej še nismo imeli; z dobro vestjo jo priporočamo že sedaj vsem udom in želimo, da najde pot do vsake slovenske družine. Tiskana je v 19.000 iztisih. Sedaj se pridno stavi in natiskuje: „Življenje v svetnikov“ 7. snopič 5. pólá v 20.000 iztisih in „Umni živinorejec“ druga pólá v 19.000 iztisih.

Med rodoljubi, ki z neumorno delavnostjo družbo sv. Mohora vsako leto z izvrstnim svojim peresom podpirajo, gre nam v prvi versti imenovati slavnega g. dr. Jož. Vošnjaka. Od tega slavnega domorodca in slovečega pisatelja je prejel družbin odbor sledeči dopis:

„Odkar sem se sam pečati začel z vinorejo, spoznal sem, da mi Slovenci, ki pridelamo na 80.000 oralih vinogradov 2¹/₂ milj. vedrov vina v vrednosti 10—12 milj. gold. v srednjih letinah, jako zanemarjamo najvažnejši del vinoreje, to je: kletarstvo. Francozi in Nemci iz neposebnih svojih pridelkov deloma bolj proti severu od naših ležečih vinskih goríc spravijo v kupčijo zmirom enaka dobra vina. Obdelovanje vinogradov, zasajenje žlahnejših tersov je res v poslednjih letih pri nas napredovalo, v kletih, kedar je mošt v sode spravljén, je zmerom še stari šlendrian.

Nemci in Francozi imajo obširne, izvrstne knjige o tem predmetu, kako ravnati, da je vino okusno, zdravo in obstoječe; mi Slovenci enakega poduka še pogrešamo.

Torej sem sklenil spisati „Umno kletarstvo“ poduk za vinorejce, kupčevalce z vinom in kerčmarje.

Knjiga spisana pe najboljših nemških izvirknih in lastnih skušnjah, bi obsegala kakih 10—12 tiskanih pól.

Njeni zapopadek bi bil:

Kakošna naj bo dobra klet;
Kletarsko orodje, sodi, kako ž njimi ravnati;

Branje ali tergatev;

Vrenje mošta;

Kemične spremembe pri vrenji;

Ravnanje z vinom v kleti, pretakanje, čiščenje, zveplanje itd.;

Nektere kletarske skrivnosti za popravlanje belih, ru-dečih, šumečih vin itd.;

Napake in bolezni vina (eden najvažnijših oddelkov);

Kako poznati pačeno vino.

H koncu bi dodal topografije vina po vsem svetu, jako zanimiv oddelek, za ktereja že zbiram gradivo.

To je tedaj načert te knjige. Ker je Mohorjevo društvo izdalo „Vinorejca“, kazalo bi, da izda tudi to knjigo, ktera ne bo zanimala samo vinorejce, ampak vsakega vinopivca, posebno pa vse kerčmarje, ki si zdaj pri najnavadnejših boleznih vina ne vedó pomagati.

Pripravljen sem, rokopis do mesca avgusta dogotoviti. Slavni odbor mi blagovoli naznaniti, ako bi mu volje bilo to delo izdavatí.“

Seveda so vsi odborniki veselo pozdravljali in sprejeli tako važen predlog in sklenili „Umno kletarstvo“ že prihodnje leto kot družbino knjigo spraviti med slovenski narod.

Dohodki družbe sv. Mohora za leto 1872.

Na novo so pristopili častiti dosmertni udje:

395. O. Egidij Glašič, dominikan v Gradcu	gld. 15.—
396. Strazelini Jože, kurat v Drenkiji	„ 15.—
— Šturm Jože, kramar v Livku (II. pol.)	„ 8.—

Letnine so poslali častiti gospodje:

Mih. Perdih, vikar v Livku	gld. 35.—
Jos. Novak, dekan v Kočevji	„ 16.—
Ton. Zajdela, eksposit v Pregari	„ 20.—
Bl. Justin, duh. pomočnik v Mirni peči	„ 18.—
Lav. Gestrin, župnik pri sv. Jurji	„ 12.—
J. Krašna, fajmošter v Zagracu	„ 5.—
Šim. Stöckl, župnik v Št. Lenartu	„ 28.—
Val. Serajnik, učitelj v Št. Janžu	„ 24.—
Jan. Brodnik, župnik v Žuženberku	„ 68.—
Mat. Brolih, dekan v Šmarji	„ 105.—
Andr. Jekše, dekan v Kobaridu	„ 71.—
Ant. Ukmar, dekan v Tomaju	„ 20.—
Ant. Flander, vikar v Serpenici	„ 51.50
J. Parapat, duhoven za Podbrezje	„ 20.—
Lovro Bernik, župnik v Kamnigoricí	„ 35.30
Fr. Trafenik, župnik na Gornji Polskavi	„ 17.—
Jan. Berčič, kaplan v Polšniku	„ 6.—
Fr. Kosec, župnik v Klani	„ 5.—
Jan. Einšpieler, župnik v Šmarjeti	„ 3.—
Društvo duhovne mladeži v Senji	„ 5.20
Fr. Svetlin, beneficiját na Goričici	„ 23.—
Fr. Dolinar, župnik na Trati	„ 36.—
Dr. J. Muršec, profesor v Gradcu (II. poš.)	„ 4.—
Fr. Stupica, duhovni pomočnik v Polh. Gradcu	„ 33.—
M. Hribar 1 gld., Gj. pl. Simončič 1 gld., Urša Martineli 1 gld., Roza Praprotnik 1 gld., Ig. Kutnar 2 gld., J. Steržinar 1 gld., o. R. Vagaja 1 gld., M. Cigale 1 gld., Fr. Bajt 1 gld. 15 kr.	„ 10.15

Vkup gld. 709.15

Kurzi na Dunaji 22. marca 1872.

Kreditne akcije gld. 348.75. Nadavek na srebro gld. 108.15	
Národno posojilo „ 70.10. Napoleondori	„ 8.78

Žitna cena v Celovcu.

Po vaganu: pšenica gld. 5.90, — rež gld. 3.75, ječmen gld. 3.33, — oves gld. 1.84, — ajda 3.60, — turšica gld. 3.70.

Listnica.

Besednikova: J. O. v Lj. S poslanim razveselili, pride v prihodnjem listu. Najrajši bi celo povest naenkrat ponatisnili, ako nam pošlete konec o pravem času. — A. B. v C. Bomo radi porabili. Nekaj že prihodnjič. Hvaležni Vam bomo za daljno podporo. — Fr. K. v Zadlogu. Naročnina je poravnana do konca l. 1871. Št. 13. lanskega tečaja smo odposlali. — J. B. v Lj. Poslan opis je pomanjkljiv in brez zanimivosti toraj ne za natis.